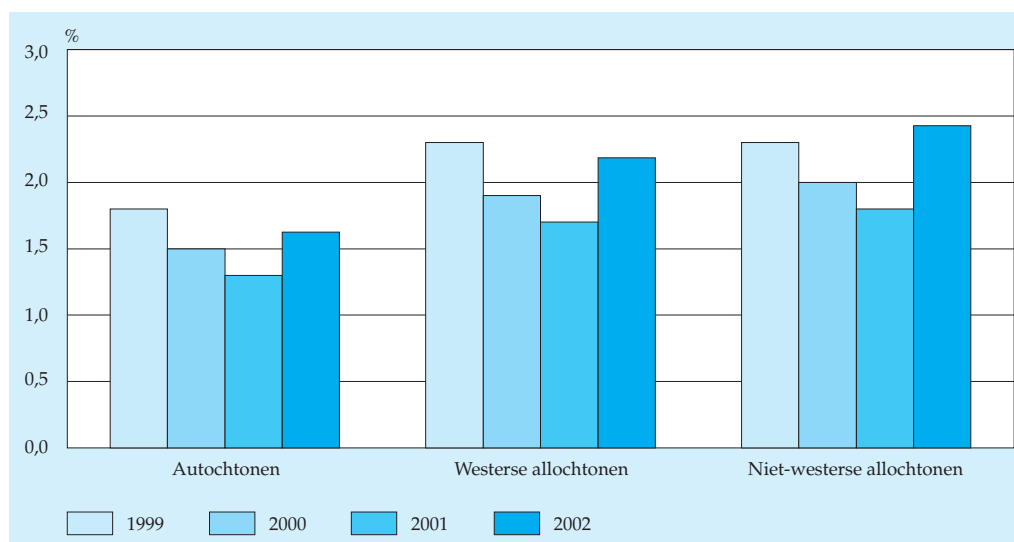

12. Vaak een uitkering

Eind 2001 hadden niet-westerse allochtonen naar verhouding 2,5 maal zo vaak een uitkering als autochtonen. De toename van de WW-uitkeringen in 2002 was bij niet-westerse allochtonen iets groter dan bij autochtonen. Vooral niet-westerse allochtonen doen vaker een beroep op de bijstand dan autochtonen. Van de Afghanen had 44 procent eind 2001 een bijstandsuitkering.

Vanaf januari 2002 is het aantal mensen met een WW-uitkering voor het eerst sinds lange tijd weer toegenomen. Eind 2002 waren er 194 duizend WW-ers. Dat is bijna 20 duizend meer dan eind 2001. Bij de autochtonen nam het aandeel personen van 15-64 jaar met een WW-uitkering toe van 1,3 procent eind 2001 naar 1,6 procent eind 2002. Bij de niet-westerse allochtonen was de toename iets groter, van 1,8 procent naar 2,4 procent.

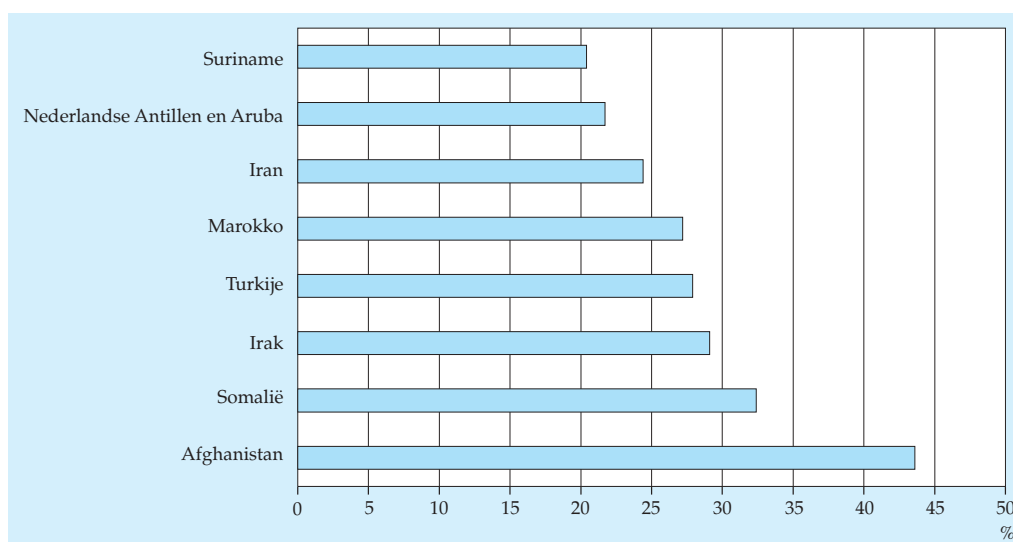
12.1 Personen van 15-64 jaar met een WW-uitkering naar herkomst, einde jaar

Het totaal aantal mensen dat een bijstands-, arbeidsongeschiktheids- of werkloosheidsuitkering ontvangt, is gedaald van 1,51 miljoen eind 1999 naar 1,47 miljoen eind 2001. Die daling zat in het aantal personen dat een bijstands- of WW-uitkering ontving. Het aantal arbeidsongeschikten is van eind 1999 tot eind 2001 wél toegenomen. Eind 2001 ontving 12 procent van de autochtonen tussen 15 en 64 jaar één of meer uitkeringen. Van de niet-westerse allochtonen was dat bijna twee keer zoveel.

Van de grotere groepen niet-westerse allochtonen hebben Turken en Marokkanen vaak een uitkering. Eind 2001 ontving van de Turken 28 procent een uitkering, van de Marokkanen 27 procent. Maar ook onder Antillianen, Arubanen en Surinamers is het aandeel personen met een uitkering aanzienlijk hoger dan onder autochtonen. Van de kleinere groepen niet-westerse allochtonen was eind 2001 vooral het percentage uitkeringsontvangers onder de Afghanen hoog: 44 procent. Van de Somaliërs ontving 32 procent een uitkering, van de Irakezen 29 procent en van de Iraniërs 24 procent.

12.2 Niet-westerse allochtonen van 15–64 jaar met een uitkering naar herkomstland, eind 2001

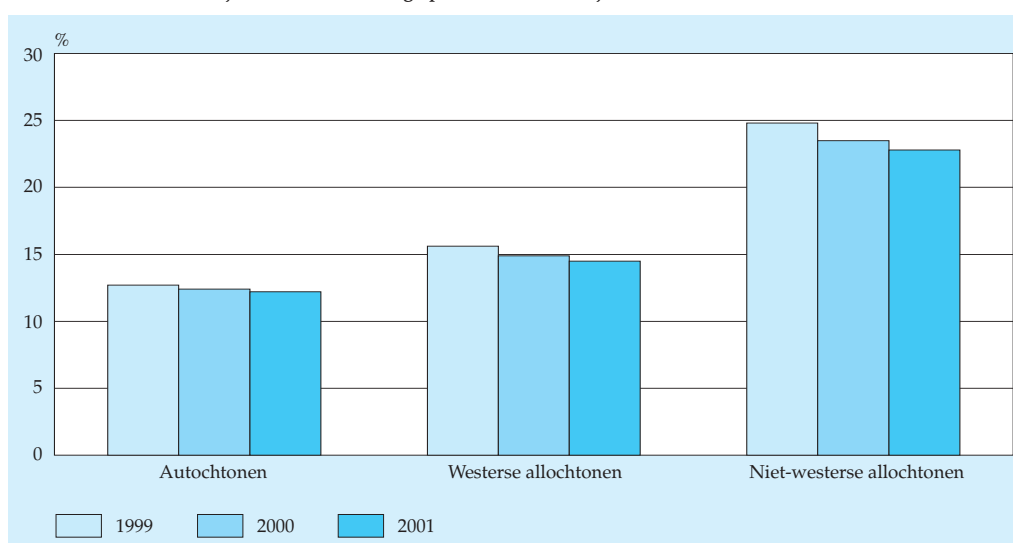
Had eind 2001 van de Afghanen 44 procent een uitkering, de twee jaren daarvoor was dat nog 32 procent. Het gaat dan vooral om bijstandsuitkeringen. De Afgaanse bevolking van 15–64 jaar is tussen eind 1999 en eind 2001 met bijna de helft toegenomen, van 13 duizend naar 20 duizend personen, en bestaat voornamelijk uit asielzoekers.

De toename van het aantal Afghanen in de bijstand wordt voornamelijk veroorzaakt door de nieuwe Vreemdelingenwet die is ingegaan op 1 april 2001. Die wetswijziging heeft juist voor veel Afgaanse asielzoekers de verblijfsstatus veranderd van een “voorlopige vergunning tot verblijf” naar een “verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd”. Na deze omzetting komen ze in aanmerking voor een uitkering volgens de Algemene Bijstandswet. Voor Irakezen, Iraniërs en Somaliërs had deze regeling in 2001 niet zo’n effect. Onder hen was het aandeel uitkeringsontvangers eind 2001 juist lager dan in de jaren ervoor.

Niet-westerse allochtonen hebben 2,5 maal zo vaak een uitkering

Vergeleken met de totale Nederlandse bevolking van 15–64 jaar, bestaat de niet-westerse allochtone bevolking meer uit jongere en minder uit oudere mensen. En juist onder de ouderen zijn veel mensen met een uitkering. Als de niet-westerse allochtone bevolking precies hetzelfde zou zijn opgebouwd, qua leeftijd en geslacht, als de totale Nederlandse bevolking, zou 29 procent van hen eind 2001 een uitkering hebben gehad. Naar verhouding hebben niet-westerse allochtonen dus bijna 2,5 keer zo vaak een uitkering.

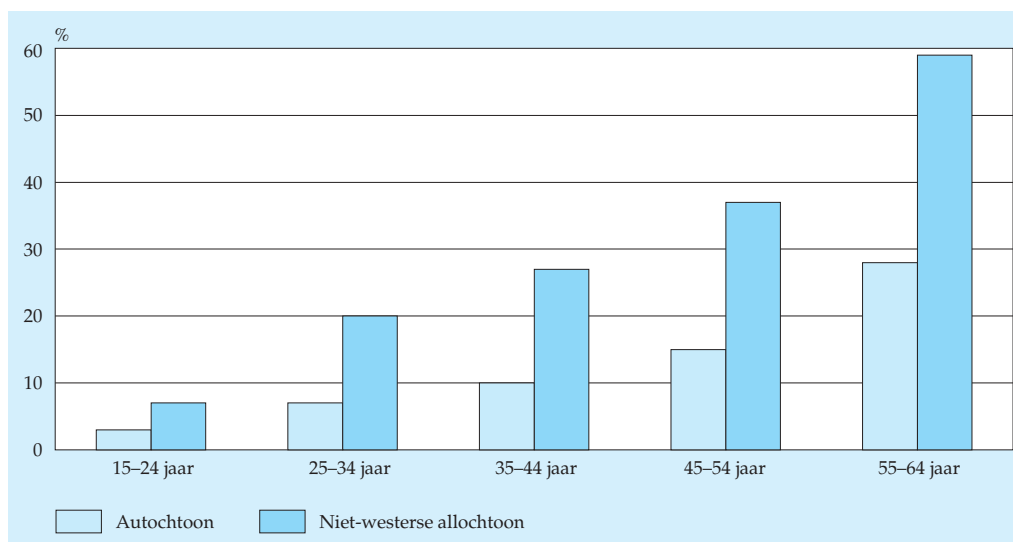
12.3 Personen van 15–64 jaar met een uitkering op het einde van het jaar

Oudere mensen doen naar verhouding meer een beroep op een uitkering dan jongere mensen. Zo had eind 2001 slechts 7 procent van de niet-westerse allochtonen tussen de 15 en 24 jaar een uitkering. Tussen de 55 en 64 jaar lag dat aandeel bijna negen keer zo hoog. Ook de niet-westerse allochtonen van 45 tot 55 jaar deden vaak een beroep op een uitkering. Van hen was ruim één op de drie uitkeringsontvanger. Bij de autochtone bevolking is het verschil tussen jong en oud vrijwel even groot. Van de 15–24 jarigen had slechts 3 procent een uitkering, tegenover 28 procent van de oudste leeftijdscategorie.

Voorals het aandeel Turkse en Marokkaanse mannen van 55 tot 65 jaar met een uitkering is erg hoog. Van de oudere Turkse mannen had 85 procent eind 2001 een uitkering. Van de oudere Marokkaanse mannen was dat 76 procent. Dit is vooral ook hoog vergeleken met de autochtone mannen in deze leeftijdscategorie. Van hen had namelijk maar 34 procent een uitkering.

12.4 Personen met een uitkering naar leeftijd, eind 2001

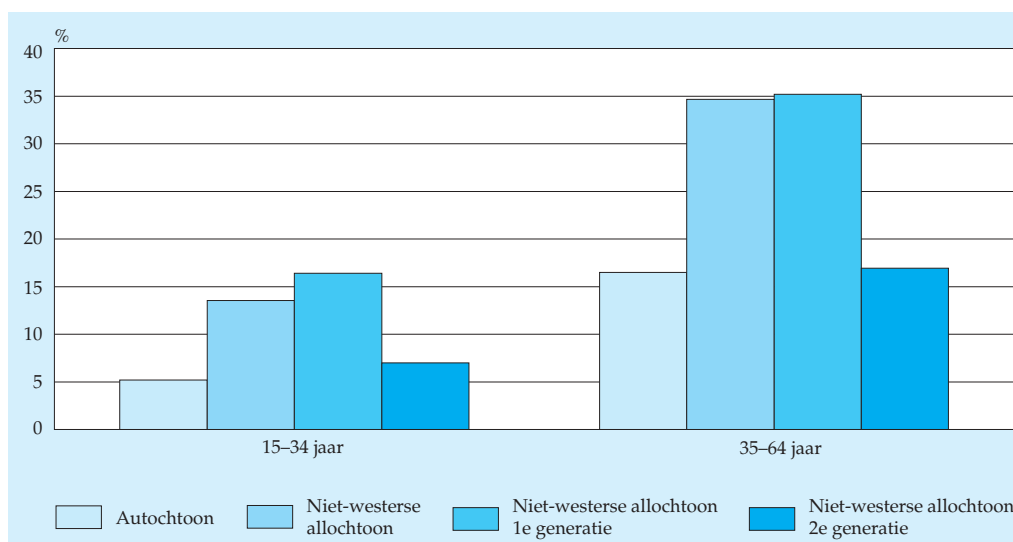
Bijna een kwart van de niet-westerse allochtone vrouwen met een leeftijd tussen de 25 en 34 jaar ontving een uitkering. Van de even oude autochtone vrouwen had daarentegen slechts 9 procent eind 2001 een uitkering. Ook in de middelbare leeftijdsgroepen is het verschil groot. Van de niet-westerse allochtone vrouwen van 35 tot 45 jaar had 30 procent een uitkering, tegen 11 procent van de autochtone. In de leeftijdsklasse van 45 tot 55 jaar was dat respectievelijk 38 en 15 procent.

Minder uitkeringsontvangers in tweede generatie

Onder de eerste generatie niet-westerse allochtonen is het aandeel uitkeringsontvangers hoger dan onder de tweede. Eind 2001 kreeg van de eerste generatie niet-westerse allochtonen 26 procent een uitkering. Van de tweede generatie was dat maar 8 procent, voornamelijk omdat de tweede generatie veel jonger is. Zo was 93 procent van de tweede generatie niet-westerse allochtonen eind 2001 jonger dan 35 jaar. Van de eerste generatie was daarentegen maar 47 procent zo jong. Gecorrigeerd voor de verschillen in de verdeling naar geslacht en leeftijd van deze bevolkingsgroepen, had 16 procent van de tweede generatie niet-westerse allochtonen van 15-64 jaar een uitkering, tegenover 30 procent van de eerste generatie. Van de autochtonen was dat 12 procent. Naar verhouding hebben de tweede generatie niet-westerse allochtonen 1,3 maal zo vaak een uitkering als de autochtonen.

Van de jongeren (15 tot 35 jaar) van de eerste generatie had 16 procent een uitkering. In de tweede generatie had 7 procent van de jongeren een uitkering. Bij de autochtonen was dat 5 procent. Bij de 35–64-jarigen is er geen verschil tussen de tweede generatie niet-westerse allochtonen en de autochtonen; van beide groepen had ruim 16 procent een uitkering.

12.5 Personen met een uitkering naar generatie en leeftijd, eind 2001

Eén op de zeven niet-westerse allochtonen in de bijstand

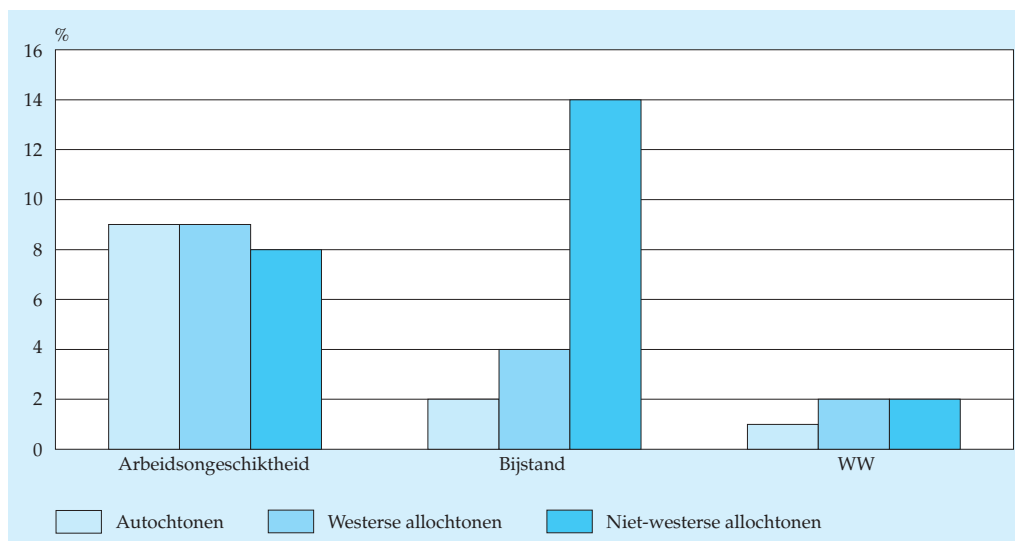
Van de niet-westerse allochtonen had 14 procent eind 2001 een bijstandsuitkering. Van de autochtonen had slechts 2 procent zo'n uitkering. Gecorrigeerd voor verschillen in bevolkingsopbouw had 16 procent van de niet-westerse allochtonen een bijstandsuitkering. Dat is 8 maal zo veel als bij de autochtonen.

Bij de autochtonen is er tussen jongere en oudere mensen nauwelijks verschil in bijstandsafhankelijkheid. Van de jonge autochtonen (15–24 jaar) had 1 procent een bijstandsuitkering en van de ouderen (55–64 jaar) was dat 3 procent. De niet-westerse allochtonen laten een heel ander beeld zien. Van de jonge niet-westerse allochtonen had 5 procent een bijstandsuitkering, terwijl van de ouderen bijna 27 procent in de bijstand zat. Vooral het percentage oudere Marokkaanse vrouwen met een bijstandsuitkering was hoog: 44 procent. Van de Antilliaanse en Arubaanse vrouwen van 55 tot 65 jaar zat 39 procent in de bijstand.

Oudere Turkse mannen vaak arbeidsongeschikt

Autochtonen hebben vaker een arbeidsongeschiktheidsuitkering dan niet-westerse allochtonen. Van de autochtonen was 9 procent geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt, tegen 8 procent van de niet-westerse allochtonen. Maar als we rekening houden met de verschillen in bevolkingsopbouw zou 11 procent van de niet-westerse allochtonen eind 2001 zo'n uitkering ontvangen hebben. Dat is 1,2 keer zo vaak als bij de autochtonen. Het verschil tussen beide groepen is dus veel minder groot dan bij de bijstand.

12.6 Personen met een uitkering naar uitkeringstype, eind 2001

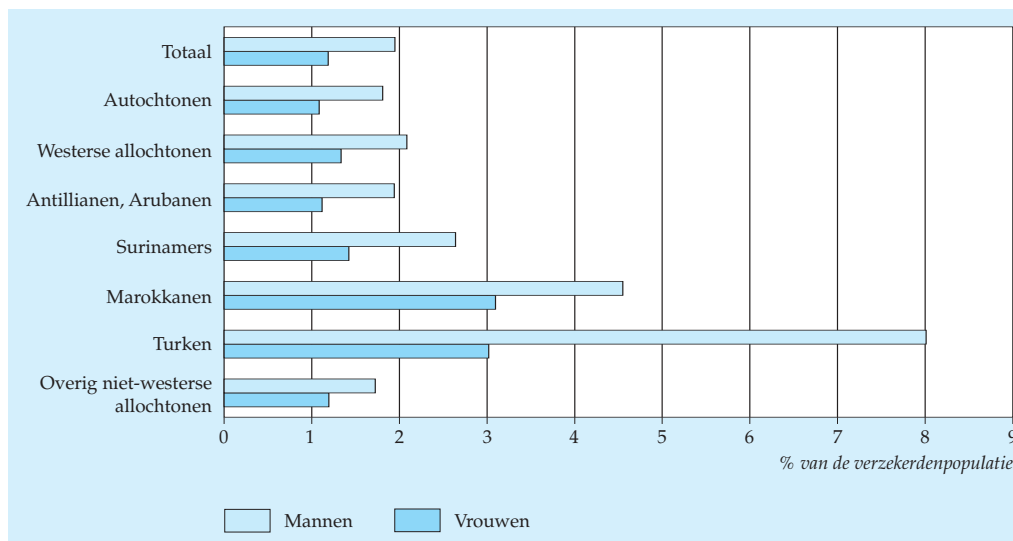

Bij beide groepen zitten ouderen naar verhouding meer in de arbeidsongeschiktheidsregelingen dan jongeren. Echter, het aandeel oudere Turken en Marokkanen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering ligt aanzienlijk hoger dan gemiddeld. Dit geldt vooral voor mannen. Van de Turkse mannen van 55 tot 65 jaar ontving 61 procent eind 2001 een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Van de oudere Marokkaanse mannen maakte 46 procent gebruik van deze regeling. Het relatief lage opleidingsniveau van deze mensen verklaart voor een groot deel dit verschil met de autochtonen. Onder autochtone mannen van 55-64 jaar had 26 procent eind 2001 een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

De WAO-instroom bestond in 2000 voor minder dan een kwart uit allochtonen. Turken en Marokkanen vormen een minderheid in deze instroom. In relatie tot het aantal voor de WAO verzekerde werknemers echter is het aantal Turken en Marokkanen dat instroomt in de WAO juist hoog. Door het aantal instromers in de WAO te delen door het aantal verzekerde werknemers, kan het instroomrisico worden berekend. Het instroomrisico van Turkse en Ma-

rookkaanse werknemers is respectievelijk 3,5 en 2,5 keer zo groot als dat van autochtone werknemers. Ook Surinaamse werknemers komen vaker dan autochtonen in de WAO terecht, maar hier is het verschil minder groot dan bij Turken en Marokkanen.

12.7 WAO-instroom in 2000

Vrouwen hebben een grotere kans om arbeidsongeschikt te worden dan mannen. Dat geldt zowel voor autochtonen als voor allochtonen. Terwijl gemiddeld 12 van de duizend verzekerde mannen instromen in de WAO, worden 20 van de duizend verzekerde vrouwen arbeidsongeschikt. Vooral Turkse vrouwen lopen een groot risico om in de WAO terecht te komen. In 2000 zijn 80 van de duizend werkende Turkse vrouwen ingestroomd in de WAO. Mede daardoor komen in de Turkse instroompopulatie meer vrouwen dan mannen voor. De Marokkaanse instroom bestaat echter voor het grootste deel uit mannen. Het aandeel oudere Turken en Marokkanen dat instroomt is opvallend hoog. Toch ligt hier de grootste piek niet in de leeftijdsklasse 55–64 jaar, zoals bij de meeste andere herkomstgroepen het geval is, maar in de klasse 45–54 jaar.

Het instroomrisico is afhankelijk van de plaats in het huishouden. Binnen alle herkomstgroepen lopen alleenstaande ouders het grootste risico om arbeidsongeschikt te worden. Bij Turken en Marokkanen loopt dit instroomrisico op tot respectievelijk 112 en 79 van de duizend verzekerde werknemers. Onder autochtonen lopen ook alleenstaanden een meer dan gemiddeld WAO-risico. Dat laatste geldt niet voor alle herkomstgroepen. Alleenstaande Turken en Marokkanen zijn naar verhouding ondervertegenwoordigd in de WAO-instroom.

Het instroomrisico in de WAO is niet in alle bedrijfstakken even groot. Mensen die werkzaam zijn bij schoonmaakbedrijven, sociale werkplaatsen, uitzendbureaus of verpleeg- en bejaardentehuizen hebben een hoog risico om arbeidsongeschikt te worden. Turken en Marokanen in deze bedrijfstakken hebben een extra verhoogd risico. Van elke duizend Turken die als uitzendkracht werken, zijn er een jaar later 64 ingestroomd in de WAO. Het arbeidsongeschiktheidsrisico van Turken in de uitzendbranche is daarmee bijna vier keer zo hoog als dat van autochtone uitzendkrachten.

Cijfers standaardiseren

De niet-westers allochtone bevolking van 15 tot 65 jaar telt naar verhouding meer jongeren en minder ouderen dan de Nederlandse bevolking als geheel. Maar onder ouderen vinden we een groter percentage mensen met een uitkering dan onder jongeren. Wanneer we geen rekening houden met de verschillen in bevolkingsopbouw, zal dit de cijfers vertekenen.

Zogenaamde gestandaardiseerde cijfers houden wel rekening met de verschillen. Hierbij wordt namelijk een cijfer berekend voor de niet-westerse allochtonen alsof zij dezelfde verdeling naar geslacht en leeftijd hebben als de totale Nederlandse bevolking. Dit betekent bijvoorbeeld dat het percentage ouderen met een uitkering zwaarder meetelt. Omdat dit onder niet-westerse allochtonen veel hoger is dan onder autochtonen, laten de gestandaardiseerde cijfers grotere verschillen zien.

Naast verschillen in geslacht en leeftijd, zijn er ook verschillen in opleidingsniveau en beroep. Zo zijn er onder de niet-westerse allochtonen relatief meer lager opgeleiden. Als we hiermee rekening houden, zal het verschil in percentage uitkeringsontvangers tussen autochtonen en allochtonen weer kleiner worden.

In dit artikel zijn gestandaardiseerde uitkomsten opgenomen waarbij alleen rekening is gehouden met verschillen in de verdeling naar geslacht en leeftijd.